

למחתה וכו'. וקס"ד דכיון שהיו עושין כן באלו שהן חשובות, שכן היו עושין בשאר עבודות שבשאר פייסות, שאין מפייסין אלא בעבודה אחת. הואיל ולא שכיחא ומעתיא. פי' דאילו שאר עבודות שכיחי בכל הקרבנות, אבל קטורת ליתא אלא בקרבן תמיד, והקטרת מעשרת כדלקמן¹⁶⁸. וי"ב אחיו הכהנים נמשכין אחריו. פי' שזוכין בגורלו כמו שפירשנו.

מז שקבל¹⁶⁴. הדם.

שוחט מקבל. פי' כשהוא כהן.

ואי ס"ד שוחט מקבל תליסר הוו. פי' שאע"פ שהשוחט אינו טעון קדוש ידים ורגלים מחמת השחיטה, לפי שכשרה בזר, הרי הוא צריך קדוש ידים ורגלים מפני קבלת הדם, שהיא מצות כהונה. והקשו בתוס'¹⁶⁵ אמאי לא פשטי' בעיין ממתני' דתנן לקמן¹⁶⁶ נתנו לו את התמיד קירצו ומירק אחר שחיטה על ידו, וש"מ דדוקא ביה"כ, מפני שכל עבודת יום הכפורים אינה כשרה אלא בו וצריך הוא עצמו לקבל הדם, הא בשאר ימות השנה הוא עצמו ממרק שחיטתו, וכיון שהוא ממרק לא סגי' שלא יהא אחר מקבל. ותירצו דדילמא ביוה"כ הוא חיובא לעכובא מפני שאי אפשר בכהן אחר, אבל בשאר ימות השנה כדיניה או שממרק הוא וזורק מקבל, או מקבל הוא ואחר ממרק. אף אנן נמי תנינא. דמדקתני קבל המקבל ובא לו לזרוק¹⁶⁷, מכלל שהמקבל הוא הבא לזרוק.

כיצד דרך הלכו כו'. וכולהו תנאי מודו שהראש והרגל מוליכין ביחד כדאיתא לקמן, ואין חוששין

עבודת הדם והבשר בכהן אחד. או אפשר כשלא היה כ"ג מקטיר ידוע היה בכל בית אב מי הוא המקטיר בכל יום, והראשון יותר נכון.

מז מעלה איברים. מן השולחנות לכבש. פי' שנותנין אותן מחצי כבש ולמטה ולמזרח¹⁵², ואח"כ חוזרין ומעלין אותן משם למזבח כדקתני בפייס הרביעי¹⁵³.

הראש והרגל. בכהן אחד¹⁵⁴. ושתי הידיים. בכהן שני. העוקץ והרגל. בכהן שלישי. החזה והגרה. בכהן רביעי. ולשם¹⁵⁵ מפרש כי הגרה הוא הצואר, והניח בה שתי צלעות מכאן ומכאן, והקנה והלב והריאה¹⁵⁶ תלויין בה. ושתי הדפנות. בכהן החמישי. והקרבים. כולם בכהן ששי. וזהו שאמרו לקמן¹⁵⁷ ששה לטלה¹⁵⁸. והא דמפייסין על השוחט, משום דאע"פ שהשחיטה כשרה בזר מצותה בכהן לכתחילה, כדאיתא התם בזבחים¹⁵⁹. והרגל נקרא כאן כל הירך והשוק והרגל. והידים הן¹⁶⁰ הכתפות.

לעבודה אחת מפייסין או לכל עבודה ועבודה מפייסין. פי' ¹⁶¹ לעבודה אחת מפייסין¹⁶² בלבד בכל פייס ופייס, כיצד כגון שהסכימו ביניהם להפיס על מז' שוחט, וכל מי שיזכה לשחוט יזכה חברו של ימינו לזרוק, וכן כולם על סדר ימין, או דילמא לכל עבודה ועבודה משליכין גורל על הנשואים.

[כה, ב] ת"ש ר' יהודה אומר לא היה לה פייס

ועיי"ש וכ"כ הר"י מלוגיל והמאירי, ועי' תפארת ישראל תמיד פי' מ"ג אות כט שתמה על רש"י דבמשנה שם מבואר שהכבד נשאת בדופן. ועי' בפ"י המיוחס לראב"ד תמיד שם. ¹⁵⁷ כז, א. ¹⁵⁸ עי' מש"כ רבנו לקמן כו ריש ע"א. ¹⁵⁹ צ"ע דבזבחים לב, א מבואר דשחיטה כשירה לכתחילה בזר, וכן מבואר בברכות לא, ב. וכן כתב הרמב"ם בפ"א מפסולי המוקדשין ה"א וצ"ע. ובזהר פרשת נשא איתא ושחט את בן הבקר ושחט אתרא ולא כהנא דכהנא אסיר ליה וכו'. ועי' הערות חשק שלמה למנחות יט, ב. ועיי"ש מש"כ בשם אחיו, ועי' מש"כ רבנו לעיל כד סוע"ב. ¹⁶⁰ חסר כאן : עם. ¹⁶¹ וכן פי' רש"י. ועי' רבנו אליקים ועי' תוס' בע"ב ד"ה תא שמע. ¹⁶² צ"ל לעבודה אחת בלבד מפייסין בכל וכו'. ¹⁶³ כז, א. ¹⁶⁴ צ"ל מקבל. ¹⁶⁵ תוס' ישנים ותוס' הרא"ש ד"ה או, ועיי"ש מה שתירצו. ¹⁶⁶ לא, ב. ¹⁶⁷ כ"ה לפנינו, וכן גי' רש"י. ולפינו כתמיד שם :

וכמש"כ לקמן בהערה ¹⁸⁷. ומה שהקשה על רבנו מטלה בששה, נראה דדעת רבנו היא דכיון שכתוב בסוף הפסוק והקטיר הכהן את הכל א"כ מוכח דרישא דקרא לא איירי בהקטרת וכמש"כ המקשה עצמו, אלא דרבנו סובר דכיון דכתיב וערכו בני אהרן את הנתחים על העצים וכו' אשר על המזבח, א"כ בודאי לא איירי בכבש אלא בראש המזבח, (וכמש"כ רבנו לקמן כז, א ושם כשהביא רבנו את הפסוק השמיט את התיבות "על האש", וכוונתו כמש"כ), ואע"ג שכתוב גי' כ על האש, סיפא דקרא מוכיח דעל האש רק כהן אחד היה שם. ועי' תוס' ישנים לקמן כז, ב ד"ה למדנו, ועי' רש"י סוכה גז, ב. ¹⁵² כדאיתא בסוכה גז, ב ועי' תוס' שם ד"ה דתניא, ועי' רש"י לקמן כז, א ד"ה דתניא הוא מעלה. ¹⁵³ לקמן כז, א. ¹⁵⁴ חלוקה זו שכתב רבנו מבוארת במסכת תמיד לא, ב. ¹⁵⁵ עי' תמיד לא, א. ¹⁵⁶ כ"ה במשנה שם. ורש"י הוסיף : הכבד. וכ"כ רבנו אליקים

[כו, א] מתני'. הפייס השלישי חדשים לקטורת וכו' הרביעי מי מעלה איברים מן הכבש למזבח. ופליגא אדברי אליעזר בן יעקב כדאיתא בגמ' ¹⁷⁶, דאיהו סבירא ליה דאין לזה פייס בפני עצמו, אלא הזוכה להעלות מן השולחנות ולמזבח זוכה בהן. ומיהו אף לרבי אליעזר לא היה מעלה בפעם אחת למזבח, אלא בשתי פעמים כדפריש' לרבנן, וכן מוכיח במס' תמיד ¹⁷⁷. ולרבנן דעבדי פייס רביעי להעלות איברים מן הכבש למזבח פירש רש"י ז"ל בכל השמועה ¹⁷⁸ כי כהן אחד היה מעלה הכל. ולדבריו הא דתניא לקמן ¹⁷⁹ ששה לטלה, אינו אלא להעלותו מן השולחנות לכבש ¹⁸⁰. והקשו בתוספות ¹⁸¹ חדא דששה לטלה דאמר קרא היינו להעלותו למזבח, כדכתיב ¹⁸² וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים כו' על העצים כו' אשר על המזבח, ומהתם דרש"י בגמ' ששה לטלה, ומדאורייתא אין לנו שתי העלאות, אלא מדרבנן בעלמא משום ברוב עם הדרת מלך ¹⁸³ וכדאיתא התם ¹⁸⁴. ועוד תנן במס' תמיד ¹⁸⁵ שכשהיה כהן ¹⁸⁶ רוצה להקטיר היה עולה בראש המזבח, הראשון הי' מביא לו ראש ורגל ונוטלו מידו וסומך שתי ידיו עליו וזורקה לאישים, וכן השני, וכן כולם, וההיא ודאי אף לרבנן היא ¹⁸⁷, דהא סתמא תנן לה, ולא

בוזה לא בדרך הלוכו ולא לשום סדר אחר. והכתיב ¹⁶⁸ כל נתח טוב ירך וכתף. אלמא ירך משובח מן הכתף, ואלו הכא קתני ידים מקמי רגל שמאל ¹⁶⁹.

ופרקי' לא קשיא הא כבריאה הא כמחושא. פרש"י ז"ל דבריאה כתף עדיף, ובמחושא ירך עדיף, וקרא מיירי בעניי ישראל שהיו הראשונים ¹⁷⁰ גוזלין וחומסין אותן.

בין תנא דידן וגו'. הוצרך לומר כך משום דתנא דידן לא אזיל במנינא כחד מהני תנאי, להכי פריש רבא דבשיטתא דרבי יוסי אזיל, דאזיל בתר עילויא, אלא דתנא דידן אזיל בתר איברא דבשרא, כלו' גודל האיברים, שהגדול יותר הוא המעולה בעיניו. ורבי יוסי חשיב לעילויא ההוא דשמן טפי, וכדפרש"י ז"ל.

מנין לראש ופדר שקודמין לכל האיברים. פי' בסדור האיברים על המערכה. ת"ל ¹⁷¹ את ראשו ואת פדרו וערך.

ואידך פדר ¹⁷² למאי אתיא. פי' דהדר כתיב בענינא ¹⁷³ את הראש ואת הפדר. והא דלא שילינן ואידך ראש למאי אתא, משום דהא דרשינן ליה התם לרבות את הראש להפשט ¹⁷⁴ אע"פ שכבר הותו, וכדאיתא בפ' השוחט דחולין ¹⁷⁵.

וקבל המקבל, בא לו לקרן מזרחית וכו' ועי' בפ"י רבנו אליקים. ¹⁶⁸ יחזקאל כד, ד. ¹⁶⁹ מדברי רבנו גראה קצת שגורס בדברי ר' יוסי הגלילי: ושתי ידים והעוקץ והרגל, וכן גי' תוס' ישנים ותוס' הרא"ש. ולפנינו הגירסא שתי ידים בסוף וכן גירסת רש"י, ולכן הוצרך הב"ח להגיה בגמ'. ועי' שית יצחק. ¹⁷⁰ צ"ל הרשעים. ¹⁷¹ ויקרא א, יב. ¹⁷² כג"י כ"י א"פ בדק"ס ורש"י ורבנו אליקים. ולפנינו גוסף כאן אחרינא, ומחקו הב"ח, עי' דק"ס אות ש. ¹⁷³ ויקרא א, ח. ¹⁷⁴ צ"ל לעריכה. ¹⁷⁵ חולין כז, א. ¹⁷⁶ לקמן בעמוד זה. ¹⁷⁷ לב, ב. ¹⁷⁸ לקמן בע"ב במשנה הראשונה ד"ה עצמה. ושם בגמ' ד"ה הג. וכן דעת תוס' בעמוד זה ד"ה דתנן. ובע"ב ד"ה ההוא. ¹⁷⁹ כז, א. ¹⁸⁰ כ"כ רש"י סוכה נד, ב ד"ה ניתנין מחצי כבש. ¹⁸¹ כעין זה הקשו תוס' ישנים לקמן כז, א ד"ה למדנו (נדפסו שם בע"ב) ותוס' הרא"ש שם. והם לא כתבו דהפי' הנ"ל הוא פי' רש"י ועי' הערה ¹⁸⁷. ¹⁸² ויקרא א, ח. ¹⁸³ משלי יד, כח. ¹⁸⁴ בסוף עמוד זה. ¹⁸⁵ פ"ו מ"ג. דף לג, ב. (רבנו לא העתיק כאן את לשון המשנה). ¹⁸⁶ חסר כאן: גדול. ¹⁸⁷ תוס' ישנים ותוס' הרא"ש שם הביאו ממשנה זו ראיה לפי' רש"י, ורבנו מקשה מכאן על רש"י וצ"ע. ונראה דהנה רבנו ותוס' ישנים ותוס'

הרא"ש חולקים בפי' הפייס הרביעי שמעלה אברים מן הכבש למזבח, דרבנו לעיל כה, א במתני' דפייס השני סובר דמעלה אברים היינו שמעלה מהכבש לראש המזבח אבל אינו מקטירם, דהזורק הוא המקטיר, ובתוס' ישנים ותוס' הרא"ש הנ"ל (וכן בתוס' לקמן כז, ב ד"ה אין) מבואר דמעלה אברים מהכבש למזבח היינו הקטרה (דבדבריהם מבואר שיש שני דברים הולכת אברים לכבש והקטרה, ולדברי רבנו הם שלשה דברים הולכת לכבש, העלאה לראש המזבח, והקטרה). ולפי"ז רבנו לשיטתו הקשה שפיר לרש"י שסובר שהעלאה מהכבש למזבח היתה בכהן אחד הרי שם כתוב דששה כהנים היו מעלים את האיברים לראש המזבח. (אך דעת רש"י בסוכה נד, ב דהמעלה הוא המקטיר). ותוס' ישנים ותוס' הרא"ש שהם לומדים דהפייס הרביעי היה על ההקטרה, דמעלה אברים מהכבש למזבח היינו הקטרה, ולרש"י היה בכהן אחד, הנה במשנה זו כתוב שכהן אחד היה מקטיר. (עיי"ש שדחו ראיה זו ודעתם דששה כהנים היו מעלין מהכבש למזבח ומקטירים). ברם ממשנה זו ראיה מפורשת לשיטת רבנו דפייס הרביעי מי מעלה אברים מהכבש למזבח היינו העלאה מהכבש לראש המזבח ולא הקטרה, דאם הפייס היה להעלות מהכבש ולהקטיר, א"כ כשהכ"ג מקטיר היה צריך ליטול מהכבש ולהקטיר, ומה ענין לששה כהנים

שכן ²⁰³ דבעו כולהו לחזור ולפייס, ואילימא משום חומר קדושתה שכתוב בה כליל ²⁰⁴ וראוי לעשותה בחדשים דזהירי טפי, הרי עולה דכתיב בה כליל ונהי דלא מעשרא, מ"מ כיון דחמירא למיהוי כליל לא תהא אלא בחדשים. ופרקי' דעולה שכיחא ואי אפשר לה בחדשים בלחוד ²⁰⁵, וקטורת לא שכיחא ואפשר לה בחדשים לחוד.

והא דאמרי' דעולה כתיב בה כליל. פר"ח ז"ל דכתיב בשמואל ²⁰⁶ ויקח [שמואל] ¹⁹⁷ טלה חלב אחד ויעלהו עולה כליל [לה] ¹⁹⁷.

ואימא נמי יהודה דכתיב ²⁰⁷ יהודה מחוקק. וא"ת ²⁰⁸ ואמאי לא מייתי לה מתורת משה דכתיב ²⁰⁹ ומחוקק מבין רגליו. והנכון דההוא לנשיאים שבארץ ישראל דאחר חורבן דרשינן לה בסנהדרין ²¹⁰, דאמרינן התם לא יסור שבט מיהודה אלו ראשי גליות שבבבל שרודין את העם במקל ²¹¹, ומחוקק מבין רגליו אלו של בית ר' יו

יותר הדור באחד שלא ידמה כמי שהוא עליו למשא. ¹⁹⁰ ברש"י לפנינו בשינויים. ועי' תוס' ישנים ד"ה עולה (השני). ¹⁹¹ אולי הכונה לדברים לג, י. וצ"ב. ¹⁹² לפנינו : אילימא משום דכתיב ישימו קטורה באפק. ורבנו אליקים גורס כרבנו עיי"ש. ¹⁹³ בלקוטי ר"ב בשם רבנו : דכתיב בה. ¹⁹⁴ (שם: מעתרא). שאם היתה מעשרת אזי גם עליה היו מפיסין חדשים בלבד, ומדמפיסין גם ישנים מוכח דלא מעשרא. ¹⁹⁵ שם : ואפילו. ¹⁹⁶ ורבנו אליקים פי' שאין הברכה מצויה אלא בדבר שאינו מצוי. ¹⁹⁷ הגהתי עפ"י לקוטי ר"ב. ¹⁹⁸ כן הקשו תוס' ישנים הנ"ל ותוס' הרא"ש. ¹⁹⁹ תוס' ישנים ותוס' הרא"ש כתבו פי' אחר. ²⁰⁰ ר"ח לא כתב כלום בענין זה. ²⁰¹ בלקוטי ר"ב : דאי טעמא משום דמעטרא וכו'. (במקום דמשום טעמא וכו'). ²⁰² עי' מש"כ רבנו לעיל יד, ב. ולפי' זה שכתב רבנו יתיישב היטב לשון הגמ' שאמרו א"ל ר"פ לאביי "מאי טעמא" אילימא משום. דלכל הפירושים כן היה צריך להיות : א"ל ר"פ לאביי מנלן אילימא משום דכתיב וכו' ולא שייך לומר מ"ט, ולפי' רבנו שפיר אמר ר"פ מ"ט. ²⁰³ לא הבנתי מהו הכ"ש. ²⁰⁴ בדברי רבנו מבואר שאף בפי' זה הגי' מ"ט אילימא משום דכתיב בה כליל. וכמש"כ לעיל בפי' רש"י. ומשמע גם לכאורה שלא היה גורס : וכתוב בתריה בריך ה' חילו. ועי' מש"כ לעיל יד, ב וצ"ב. ²⁰⁵ דכיון דשכיחא אזי ודאי כבר הקריבו כולם. ²⁰⁶ שמואל-א ז, ט. ²⁰⁷ תהלים ס, ט. ²⁰⁸ כה"ק תוס' ד"ה יהודה עיי"ש מה שתירצו וכה"ק תוס' ישנים ותוס' הרא"ש ד"ה דכתיב. ²⁰⁹ בראשית מט, י. ²¹⁰ ה, א. ²¹¹ לפנינו : שרודין את ישראל בשבט.

אמרו עלה בגמרא דתיהוי חבי אליעזר ¹⁸⁸. ועוד הא דאמרי' לקמן ¹⁸⁴ טעמא דרבנן משום ברוב עם הדרת מלך, ואם אין מעלה אלא אחד מה הדרת מלך יש בזה, אדרבה יותר הדור שיעלוהו תששה הראשונים ¹⁸⁹.

אמר ליה רב פפא לאביי מאי טעמא אילימא משום דכתיב כו'. פרש"י ז"ל ¹⁹⁰ מאי טעמא מעתרא, אילימא משום דכתיב ¹⁹¹ בה כליל ¹⁹², הרי עולה דאית ¹⁹³ בה כליל ולא מעשרא ¹⁹⁴, ופרקינן דעולה שכיחא ביחידים, וקרבה על כרחין בכולהו כהנים, ואין הכל ראויין שיתעשרו, ומשום הכי לא מעתרה אפילו ¹⁹⁵ למי שראויין ¹⁹⁶. ואינו נכון בטעם, כי כמו שמתעשרין בקטורת כל הזוכה בו בין גדול בין קטן, למה לא יתעשרו [גם] ¹⁹⁷ בעולה ¹⁹⁸. ובתוס' ¹⁹⁹ פי' כדברי ר"ת ²⁰⁰ ז"ל אמר ליה רב פפא לאביי מ"ט אין מפיסין בה ישנים, דמשום ²⁰¹ טעמא דמעטרא בלחוד ליכא למימר ²⁰², דכל

בהעלאה מכבש למזבח. אלא ודאי צ"ל כמש"כ רבנו דהפייס היה להעלות לראש המזבח ולא להקטרה. ואולי אפשר לומר לשיטת תוס' ישנים ותוס' הרא"ש דרק בכ"ג משום כבודו שלא יצטרך לטרוח להעלות האיברים מהכבש למזבח, עשו פייס רק על העלאה בלבד בלא הקטרה, אבל כשאין כ"ג מקריב, היה הפייס להעלאה עם ההקטרה. ועי' בפי' הרא"ש לתמיד שם. שו"ר שככל קושיות רבנו על רש"י כה"ק תוס' ישנים ותוס' הרא"ש לקמן בע"ב ד"ה דלא, ולפי"ז הם סותרים למש"כ בדף כו, וצ"ל דבדף כו הביאו ראיה דהקטרה באחד, ובע"ב איירו רק בהעלאה. ועי' מל"מ פ"ד מתמידין ה"ו שדייק מדברי הרמב"ן במלחמות שסובר דמעלה אברים היינו הקטרה. וכן דעת המאירי בפירושו למשנה וסובר שאחד היה מעלה ומקטיר. ודעת ר"ח לקמן כז, א שששה כהנים היו מעלים גם מהכבש למזבח. ועי' מקדש דוד סי' ה סק"ב שחקר מאימתי מתחלת ההקטרה, אי העלאה על גבי המזבח היא ג"כ בכלל הולכה, ורק הזריקה לתוך האישים היא ההקטרה, או דהעלאה ע"ג המזבח שייכת לעבודת הקטרה ולא לעבודת הולכה, ומסקנתו שם דהעלאה מן הכבש למזבח ג"כ בכלל הולכה היא, והוכיח כן מהגמ' בעירובין, ומדברי רש"י במנחות י, א הוכיח שסובר דהעלאה מכבש לראשו של מזבח אינה בכלל הולכה אלא שייכת להקטרה עיי"ש, וצ"ע שלא תזכיר כלום מסוגיא דידן. ¹⁸⁸ התפארת ישראל לתמיד שם אות כד כתב : ומתגי' ראב"י היא, דלרבנן אין כאן ראשון ושני דהרי כהן אחד מעלה כולן מהכבש למזבח ולכן הוא ישיטם לכ"ג. ועי' מש"כ בבוועז שם. ¹⁸⁹ והמאירי כתב : ואע"פ שבהעלתם לכבש היו רבים, בזה משום ברב עם הדרת מלך, אבל כל שמן הכבש למזבח הדבר

דבעי למימר אלא ולא מפרש לה. וכן פי' בתוספות²²⁴.

ולמאי דסליק אדעתיה כו' ופרקי' מיהא²²⁵ כולהו אתו מצפרא. וא"ת ולמאי דאסקי' שאין מפיסין על תמיד של בין הערבים, אלא כהן שזכה בו שחרית זכה בו ערבית, גיחא בשאר פייסות, אבל בקטרת מאי איכא למימר, דהא לא שנה אדם בה מעולם²²⁶. ויש מתרצים²²⁷ שהזוכה בקטרת שחרית אמר לזה שעמו שיזכה בו ערבית. אבל במסכת מנחות²²⁸ משמע שלא אמרו חדשים לקטרת אלא לבקרים, אבל בו ביום חוזר ושונה בו מי שזכה בו שחרית²²⁹, דתרוייהו כחדא חשיבי, ובהא אתיא שמעתין כפשוטה. וכן פי' בתוס' במסכת מנחות²³⁰.

בתרייתא כשם שמפיסין לו כו' וכשם שמפיסין לה כו', ואוקימנא לה בשבת, ומשמע דבחול בין לו בין לה לא היו מפיסין בערב כלל, דאם איתא דלקטורת היו מפיסין היכי כייל להו תנא בהדי הדדי, מאחר דתמיד חוקא בשבת אבל לא בחול, וקטרת בין בחול בין בשבת, אלא ודאי מוכח כסברת הרב ז"ל דגם לקטרת לא היה פייס לערב, וההיא דחדשים היינו לבקרים, והוי דומיא דתמיד ממש. איברא שהרב ז"ל לא גלה לנו סוגיא דמסכת מנחות דמוכח מינה הכי איזהו מקומן של דברים, ואתגה לבי לדעת עד אמצא מקום ראיתו ז"ל. ונראה לענ"ד דחיליה ז"ל ממאי דאמרינן התם דף נ' [ע"א] אמתני' דלא הקריבו כבש בבקר שאם היו מוידין לא יקריבו בין הערבים, ופריך תלמודא וכי כהנים חטאו ומזבח בטל, ומשני ה"ק לא יקריבו הן אבל אחרים יקריבו. לא הקטירו קטורת בבקר יקטירו בין הערבים, דכיון דלא שכיחא ומעתרא חביבא להו ולא פשעי. והשתא א"ב דקטרת דומיא דתמיד ממש דמי שזוכה בו שחרית זוכה בו ערבית גיחא, דבתמיד קנסינן להו להוציא את שלהם מתחת ידם, דהיינו במה שזכו בפייס של שחרית להקריב ג"כ תמיד של בה"ע כדרך כל יום ויום, השתא משום קנסא לא יקריבו הן. ובקטרת משום דלא פשעי לא קנסינן להו, ושביקנן להו כדרך כל יום, דהזוכה בבקר להקטיר הוא מקטיר בה"ע. אלא אי אמרת מי שזכה בו שחרית לא היה זוכה בו ערבית, אלא מפיסין פייס אחר, היכי קאמרינן הכא דלא קנסינן ליה ויקטיר הוא בין הערבים ולא אחרים, וכי מצינו חוטא נשכר, דמפני שהזיד ולא הקטיר בבקר יתבינן ליה מאי דלא הו"ל בכל יום, ומבטלינן פייס של בה"ע, והא כל האי מלתא לא שייך למימר דלא קנסינן להו, כיון דאף אם לא היה מקטיר הוא בין הערבים לאו קנסא הוא, אלא כמדתו בכל יום, ואי אמרינן דלא יקטירו לא מפקינן מיניה מידי כמובן. אלא ודאי מוכח דקטרת ותמיד כי הדדי נינהו, שאין מפיסין להם בערב, ומי

שמורין²¹² תורה ברבים, ואותן נשיאים לא היו מבית דוד אלא מצד האם²¹³ שאינה קרויה משפחה²¹⁴, וכדפר"ת ז"ל²¹⁵ גבי הא דאמרינן דהתם²¹⁶ שבט והכא מחוקק. ובתוס'²¹⁷ פירשו דדוד נמי מלוי אתי²¹⁸ שבא ממרים כדאיתא במס' סוטה²¹⁹.

אסוקי שמעתא אליבא דהלכתא אמרי'. פי' להורות הלכה למעשה²²⁰, כדכתיב בלוי²²¹ יורו משפטיך ליעקב, וביששכר²²² יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל.

אמר רב נחמן²²³ בר יצחק הכא בשבת עסיקי' כו'. פי' ומתנייתא כולהו נמי כהכי מוקמינן להו, ולא בשינויי דחיקי דלעיל, והרי הוא כאילו אמרו אלא אמר רב נחמן כו', והרבה כיוצא בזה בתלמודא,

212 לפנינו: אלו בני בניו של הלל שמלמ' תורה ברבים. ובלקוטי ר"ב בשם רבנו כתוב ג"כ: בני בניו שלומדין. במקום בית ר' שמורין. 213 בלקוטי ר"ב כ"י: דוד. (ולפני תיבה זו קרוע הכ"י). 214 וא"כ פסוק זה לא איירי בשבט יהודה. 215 בתוס' סנהדרין שם ד"ה דהכא. 216 צ"ל דהכא שבט והתם מחוקק. 217 תוס' ישנים ותוס' הרא"ש ד"ה דכתיב. 218 וא"כ המחוקק שנאמר בפסוק זה איירי על שבט לוי. ואע"ג דמשפחת אם אינה קרויה משפחה, עיין גבורת ארי שתירץ קושיא זו. 219 יא, ב. 220 ורש"י כתב להורות כדת וכהלכה. 221 דברים לג, י. 222 דברי הימים ד' יב, לב. 223 וכ"ה בכי"מ בדק"ס, ולפנינו: א"ר שמואל בר רב יצחק. 224 תוס' ישנים ותוס' הרא"ש ד"ה הכא. 225 לפנינו מייתי. ונראה שט"ס הוא וכמש"כ רבנו כ"ה בפ' רבנו אליקים ובגמ' כ"י א"פ בדק"ס אות י. 226 תוס' ישנים ד"ה מיהא הקשו דאף למסקנת הגמ' צ"ל דכולהו אתו מצפרא דהרי קטורת של בין הערבים לא היה זוכה בו כהן שזכה בו שחרית דאמרי' חדשים לקטורת בואו והפיסו. ורבנו מק' דכיון דמהגמ' מוכח דלמסקנא לא אמרי' דאתו כולהו מצפרא א"כ מה היו עושים בקטרת. 227 כ"כ תוס' הרא"ש בפ' האחרון. 228 נ, א. 229 כ"כ תוס' ישנים, וכ"כ תוס' הרא"ש בפ' השני. 230 ל"מ. וכ"כ הר"י מלוניל. [הגהה לאחד קדוש ז"ל. עוד י"ל דמצפרא קא מפיסין לקטורת של בין הערבים, וחשוב פייס אחד. ע"כ. (חיים מדבר) מפורש יוצא שכונת הרב ז"ל דלפום מסקנא דהשתא לא היה פייס לקטרת בערב כלל, אלא כהן שזכה בו שחרית זוכה בו ערבית, כיון דלפום מסקנא ברייתא קמייתא דאוקמינן לה בקטרת מוקמינן לה השתא בשבת, וכמ"ש הרב ז"ל לעיל, וא"כ גמצא דלכ"ע בחול לא היה פייס בערב כלל, וכן דעת התוס' ישנים ז"ל בד"ה מיהא יע"ש, ועם שטעות נפל בדבריהם כונתם מבוארת כדאמרינן. ואתי שפיר לפום האי סברא מאי דכילל תנא דברייתא

שווכה בהם שחרית הוא זוכה בהם ערבית, והשתא א"ש דבתמיד קנסינן להו ומפקינן מינייהו, ובקטרת לא קנסינן אלא שבקינן ליה כמדתו בכל יום כמדובר, ואם ידעתי יש מקום לדוחה לדחות ראיה זו, מ"מ כל הישר הולך עיניו יחזו דפשטא הכי מוכחא, וז"ש הרב ז"ל דבמס' מנחות משמע ודוק. אך זה חזות קשה ראיתי בדברי הרב ז"ל לעיל בפ"ק דמכילתין על דף י"ד ע"ב, שכתב ומיהו דוקא בהקטרת עבודת שחרית בעינן חדשים לבקרים, אבל בין הערבים אף מי שהקטיר קטרת שחרית חזר ומפיס בו ערבית, וכן מוכח במס' מנחות עכ"ל. ומבואר דסבור ז"ל דאין תהא שווכה בו שחרית זוכה בו ערבית, אלא שחזור ונכנס בפייס הערב חדשים עם ישנים, וכמו שכן נראה דעת הרמב"ם ז"ל בפ"י המשנה ספ"ו דתמיד [מ"ג] יע"ש. [ועי' בספר הר המוריה על הרמב"ם פ"ד מתמידין ה"ו שכתב דט"ס הוא בפיהמ"ש, וכ"כ השיח יצחק, ואמנם בפיהמ"ש מהדורת הרב קאפח כתוב שהיו מפייסין חדשים, ולא כתוב "עם ישנים"]. ואתמהא דכל בתר איפכא קאזיל ממ"ש הכא דלא היה שם פייס כלל, והוא מוכרח בדבריו דהכא ממה שתי' בזה לעיקר קושיתו כמבואר. וקשיא נמי דלפום מסקנא דהכא משמע דלכ"ע לא היה פייס לערב, דכולהו מתנייתא בשבת איירי, ותנא בתרא כייל לתמיד וקטרת בהדי הדדי וכדכתיבנא, ותלמוד נמי ל"ק ליה כי אם למאי דסליק אדעתיה ולא לפי המסקנא וכדבר האמור. איברא דמההיא דמסכת מנחות ליכא מינה תברא כאשר יראה המעיין ולבבו יבין, אכן חליינו שדבריו סותרין זה את זה, ושמעתין לא מוכחא הכי כמדובר. ומן האמור בזה זו היא שקשה למ"ש הרמב"ם בפ"ד מהלכות תמידין [ה"ח] דהיו מפייסין פייס אחר בין הערבים חדשים דוקא יע"ש, וכן הוא דעת הסמ"ג ז"ל בעשין קצ"ב, והרשב"א ז"ל בתשובה סימן ע"ט יע"ש. ומלבד שנראה שחזר בו ממ"ש בפ"י המשנה, עוד זו רעה דלפום מסקנא דהכא משמע דלא היה שם פייס כלל, חדא מדלא אקשי תלמודא אלא למאי דסליק אדעתין מעיקרא ולא לפום מסקנא כמבואר. וליכא למדחי דאחד פייסא דנפיש לא קשיא ליה, דהא ודאי ליתא, דממתני' פריך דקתני ארבע פיסות היו שם דמשמע ולא עוד, ומ"ל אי נפיש חד או תלתא, ואדרבה טפי איכא לתרוצי מתני' א"י עבדינן לכולהו פייסי בערב, דנקט תנא של בקר וכמעשהו בבקר כך מעשהו בין הערבים, ואע"ג דבציר ליה פייס דתה"ד, ממה שנאמר דנקט ארבע וה"ל חמש כמובן, ועיין בדברי התוס' ד"ה אלא שהוקשה להם אחד פייס דב' גזירי עצים ודוק. ותו קשיא דלא אשכחן תנא דס"ל דהיה פייס בערב לקטרת כיון דכולהו מתנייתא בשבת איירי כמדובר. ואפי' אם תמצי לומר דס"ל ז"ל דלא מוקמינן בשבת אלא ברייתא בתרייתא, אבל ברייתא קמייתא שבקינן לה בקטרת, ומסתייען מילי מדלא קאמר אלא כמובן. עדיין צריכים אנו לדעת אמאי שביק ברייתא בתרייתא ופסק כקמייתא. מאחר

דמבתרייתא מוכח דלא היה פייס אף לקט' מדכילינהו לתרוייהו בהדי הדדי וכמ"ל, ומשמע דהכי ס"ל לתלמודא מדאקשי למאי דס"ל וכדבר האמור, וכעת אני גבוך בזה. ועיין בדברי התוס' בד"ה ואי משכחת יע"ש ודו"ק. ועיין להר"מ די לונזאנו [בספר עבודת הקדש] ולהרמ"ע מפאנו בסדר עבודתם שתפסו במושלם כדעת הרמב"ם ז"ל ולא שחו לבם לזה, ולא ידעתי למה. ודע שדברי הגהה זו לאחד קדוש ז"ל נפלאו ואיני יודע מהו סח, דהא קרשית הרב ז"ל היא למקשן דלא אסיק אדעתיה האי פירוקא דמצפרא וכו' אמאי לא אקשי למסקנא נמי. וא"י אמחינן דלא אקשי הכי משום דידע דמצנין למימר דמצפרא קא מפייסי לקטרת, הלאיזה דבר ה"ל למימר למאי דסליק אדעתין, ולא הוה מקשי מיד' כמובן, וזה ברור. ומה שתירצו התוס' בד"ה אלא דלר"י מצפרא מפייסין על ב' גזירי יע"ש לא יגהה מהם מזוהר, דשנייא דא מן דא כאשר יראה תרואה. הרח"מ הביא את הסתירה בדברי רבנו דלעיל בפ"א כתב דהיו הוורין ומפייסין על קטורת של בין הערבים ואף ישנים היו מפייסין עליו, וכאן כתב דלא היו מפייסין על קטורת של בין הערביים, אלא זה שזכה בקטורת של שחרית זוכה בקטורת של בין הערביים. וכאן ולעיל שם כתב רבנו שכן מוכח במס' מנחות. ונראה שהדבר תלוי בשתי לשונות של רש"י, דהתם אמרו בגמ' א"ר ה"ק לא יקריבו הן (תמיד) של בין הערביים כיון שלא הקריבו בבקר, אבל אחרים יקריבו. לא הקטירו קטרת בבקר יקטירו (הם) בין הערביים, דכיון דלא שכיחא ומעתרא חביבא להו ולא פשעי. ופי' רש"י: דלא שכיח כתמיד, דתמיד עולה הוא ואע"ג דלא קרבה אלא תרי זימני ביומא, איכא עולות אחריני דמקריבי כל יומא טובא, הילכך לא חביב להו ופשעי, הילכך קנסו להו, אבל קטרת לעולם ליתא אלא תרי זימני ביומא. לישנא אחרינא לא שכיחא בחד גברא כדאמר' במס' יומא מעולם לא שנה אדם בה. ומבואר ברש"י דללשון הראשון אין הטעם משום דלא שכיח בחד גברא, דזה שכיח שחד גברא יעשה פעמים, אלא כיון דלא שכיח יותר מפעמיים ביום לכן חביבא להו, ומבואר דבלשון הראשון סובר רש"י דזה שזכה בקטרת שחרית זוכה בו בין הערביים וכמ"ש רבנו כאן, וכהן שלא הקטיר שחרית חזר ומקטיר בין הערביים דכיון דלא שכיחא יותר מפעמיים ביום חביבא להו ולא פשעי. ובלשון השני שכתב רש"י דלא שכיחא בחד גברא פעמיים, סובר רש"י דכהן שזכה בו שחרית אינו זוכה לבין הערבים אלא היו עושין פייס חדש על של בין הערביים וכמ"ש רבנו בפרק ראשון. והדברים מבוארים בשטמ"ק במנחות שם אות ב וז"ל: ללישנא קמא (כצ"ל), ולא כמו שהגיהו שם: (אחרינא) דפ"ה קשה דמשמע דכ"ש אם הקטירו אותה בבקר שיקטירו בין הערבים, וקשה הא אמרי' מעולם לא שנה בה אדם, והוכיח הרב ר' יוסף ביומא דאפי' מבקר ועד ערב לא שנה בה. [ועי' מש"כ רבנו לעיל בפ"ק בפ"י מעולם לא שנה אדם בה] תו"ח. [ואכן מכאן] משמע שאותם

דהא אוקי' מתני' דלא כר' אליעזר, ולפירושו רישא רבנן וסיפא ר"א, וכל כי האי גונא הוה מפרש לה בגמרא כדפריך ומתריך בעלמא בכי האי גונא. וממה שכתב כאן רש"י ז"ל הא כר' אליעזר דלית ליה חד להעלות מן הכבש ולמזבח, נראה מדבריו שהוא סובר דלרבנן כהן אחד מעלה הכל מן הכבש למזבח, וכבר דחינו פירושו²³³. והנכון דהאי סיפא דברי הכל ואפילו לרבנן, ולא נחית השתא תנא למימני אלא כהנים שיש בהעלאה ראשונה ושאר דברים, אבל כהנים דהעלאה שנייה כיון דפלוגתא דר' אליעזר ורבנן היא לא מני להו²³⁴.

ושנים בידם שני גזירי עצים. פי' תחיתות של עץ ארוכות ככל רחב המערכה, וכן פרש"י ז"ל במס'

משום²³¹ שכינה לאו אורח ארעא. פי' שנראה כאלו הדבר משא עליו להעלותו עד למזבח, ולפיכך מניחו בכבש והולך לו, ואינו חוזר לבא ולהעלותו.

דא"כ בצרי להו פייסות. הלכך ר' יהודה משלים פייסות בהעלאה מן הכבש למזבח, ור' אליעזר משלים אותה בפייס של מחתה, דסבירא ליה לתלמודא דליכא תנא דמבציר מד' פייסות.

[כו, וב] מתני'. תמיד קרב בתשעה. פי' בתשעה כהנים מהעלאת איברים ואילך, ולא חשיב הכא המעלה מן הכבש למזבח, ופרש"י ז"ל דהאי תנא ר' אליעזר היא דסבירא ליה שהמעלה לכבש הוא המעלה מן הכבש למזבח. ולא נהיר²³²

כהנים עצמם שהיה [להם] להקטיר בבקר ולא הקטירו, הן עצמן יכולין להקטיר בין הערביים. ומכאן יש להוכיח דאע"ג דחדשים מפסין על הקטרת ולא ישנים מפני שמעשרת, מיהו בקטרת של בין הערביים אין צריך חדשים, אלא אפילו ישנים שהפסו בשחרית מפסין ובמס' יומא מספקא לן בהכי עכ"ל. ומבואר בדבריהם דל"ק דרש"י אותם שזכו בקטרת בשחרית זוכין גם לקטרת של בין הערבים, ולדעתם שתולקים על פי' זה של רש"י נראה דס"ל כפי' השני דאותם שזכו בקטרת של שחרית לא היו זוכין בשל בין הערביים, אלא היו חוזרין ומפסין על של בין הערביים, ובפ"ס זה אף ישנים היו מפסין עליו, וכן מוכח בגמ' במנחות שם מדאמרי' דאם לא הקטירו בבקר היו מקטירין בין הערבים, ומוכח דאף שזכו בפייס של בקר יתכן שיקטירו בקטרת של בין הערביים משום דאף ישנים מפסין עליו, ויכולים הזוכים בשל בקר לזכות בשל בין הערביים, ואע"ג דאמרי' דמעולם לא שנה אדם בה, פירושו שבמציאות לא קרה שישנה בה, אבל יתכן שישנה בה מכיון דאף ישנים מפסין על של בין הערבים. ונמצא שרבנו בפ"ק מפרש כהל"ב שברש"י, וכאן הוא מפרש כל"ק. ומה שהקשה הרח"מ על דברי רבנו בפרק ראשון דמוכרחים אנו לומר כדברי רבנו כאן כיון שזה הוא התירוצ' על הקושיא שהקשה רבנו על הגמ', נראה לומר דלשיטת רבנו בפרק ראשון אפשר לתרץ כמו שתירץ בהגהה לאחד קדוש. ומה שהקשה הרח"מ על ההגהה לאחד קדוש נראה דל"ק, דקושיית רבנו היא על המסקנא וכמש"כ בהערה²²⁶ דעל המקשן ל"ק קושיית רבנו, דמה שהקשה המקשן על הסי' ולא על המסקנא הוא משום דבס"ד כתוב בפירוש דהיה פייס על של בין הערבים, אבל במסקנא לא כתוב כלל אם היה פייס בין הערבים או לא, ולכן לא הקשה על המסקנא. ועי' תוס' הרא"ש שכתב בפי' הראשון כדברי ההגהה לאחד קדוש, ועי' לקמן הערה²³⁹. ומה שהקשה עוד הרח"מ על דברי רבנו בפרק ראשון מתנא דברייתא

דכייל לתמיד וקטרת בהדי הדדי דכשם שמפסין שחרית כן מפסין בין הערבים, ואוקימנא לה בשבת, וכתב הרח"מ דמשמע דבחול בין בתמיד בין בקטרת לא היו מפסין בערב כלל, דאם איתא דלקטרת היו מפסין היכי כייל להו תנא בהדי הדדי מאחר דתמיד דוקא בשבת אבל לא בחול, וקטורת בין בחול בין בשבת ע"כ, ונראה דל"ק דתנא דברייתא בא ללמדנו סדר הפייסות בשבת, ומאי איכפת לן אם בחול היה הסדר שונה. ומה שהקשה הרח"מ על הרמב"ם שכתב שהיה פייס אחר בין הערבים מסוגיא דידן דמבואר דלפי המסקנא ל"ק. והא נפיש פייסות, ולדברי הרמב"ם הר"ל נפיש פייסות, (ובלשון הרמב"ם מבואר דעשו את הפייס בין הערבים ולא בשחרית). נראה ליישב דהנה הרמב"ם שם כתב: תמיד של בין הערבים אין מפסין לו פייס אחר אלא כל כהן שזכה וכו' שחרית יזכה בין הערבים, תרץ מן הקטרת שהן מפסין לה פייס אחר בין הערבים, ויבוא כל מי שלא הקטיר קטורת מעולם מאנשי אותו בית אב ופייסו עליה, ואם כבר הקטירו כולן מימיהן מפסין להן כולן בשחרית בפייס שלישי, וזה שזכה בה שחרית מקטירה בין הערבים עכ"ל. ולפי"ז נראה דל"ק קושיא הגמ' דכיון דתקנת הפייס של בין הערבים לא היתה תקנה תמידית, דהרי אם אין חדשים אזי לא עשו פייס נוסף, ואע"ג דאמרי' בגמ' דמעולם לא שנה אדם בה, כך אירע, אך התקנה לא היתה תמידית (ועי' מש"כ רבנו לעיל יד, ב בפ"י מעולם לא שנה), וכיון דאין זו תקנה תמידית אין להקשות והא נפיש פייסות, וכמו שאמרו בגמ' דבכל שבת היו פייסות נוספות, ואעפ"י כן לא מקשינן והא נפיש, והוא משום דאין זו תקנה תמידית. ומה שהביא הרח"מ מהסמ"ג, שם משמע שהפייס של בין הערבים היה בבקר, ויתכן שסובר שפייס זה היה אף לישנים. ומה שהביא מהרשב"א ל"מ שם.²³¹ כג"י כ"מ בדק"ס, ולפנינו: מקום.²³² וכה"ק תוס' לעיל בע"א ד"ה דתנן.²³³ לעיל כו ריש ע"א.²³⁴ עי' תוס'

היו לולביהן כל היום כדאיתא התם²⁴⁵. תירצו בתוספות²⁴⁶ לא היו כולם מקובצים בעזרה בשעת תמיד של בין הערבים, שלא היה זמן תפלה. וא"ת ודילמא נקט אתרוגיהן שלא חשו לכבוד מצות האתרוג ורגמוהו בהם. וי"ל דהא פשיטא, דכיון שהכירו בו שהוא צדוקי זהו כבודו של אתרוג לקדש בו השם לענין כזה.

שנאמר²⁴⁷ וערכו עצים על האש. ואע"ג דהאי קרא*²⁴⁷ בעולת גדבה כתיב, וגבי בן בקר. הא פריש ר' אליעזר לקמן²⁴⁸ דדחשינן ליה אף לתמיד, מדכתיב ביה על העצים אשר על האש אשר על המזבח²⁴⁹. קמ"ל דעביר חד ונעביר תרי. דעביר חד גזיר. חד, והדר ליעבדו תרי שני גזירי עצים²⁵⁰.

ה"ג א"כ לימא קרא ובער ובערו אי נמי וערר וערכו מאי ובער וערכו. אלא מדשני בלישניה ש"מ כדאמרן, דחד לשני גזירי עצים בכהן חד לתמיד של שחר כדכתיב ביה²⁵¹ בבקר בבקר, וחד לשני גזירי עצים לתמיד של בין הערבים בשני כהנים. תני ר' חייא פעמים שלשה עשר וכו'. פי' דבחול זוכין בתמיד י"ג. כדאיתא במתני'²⁵², ובחג בחול י"ד מפני ניסוך המים, ובשבת דעלמא חמשה עשר מפני שני בויכין, ובשבת שבתוך החג ט"ז מפני ניסוך המים.

ופרכינן והא תניא שבעה עשר ג"ה²⁵³ ההיא דלא כר' אליעזר ודלא כר' יהודה. אבל רש"י ז"ל גורס ההיא דלא כר' אליעזר אלא כר' יהודה, ופי' ז"ל דההיא מתניתא מוסיף חדא גברא להעלות איברים

תמיד²³⁵. אבל בקרבן שחרית לא היה בו אלא כהן אחד כדאי' בגמרא²³⁶, וזוכה²³⁷ שחרית לתרומת הדשן הוא הזוכה לסידור מערכה ולשני גזירי עצים כדאיתא לעיל²³⁸, וכהן שזכה בו שחרית זוכה בו ערבית ואו' לכהן שבימינו זכה עמי לערב בגזיר השני²³⁹, למאי דקיימא לן שאין חוזירין ומפיסין לערב כדאי' בגמרא²⁴⁰.

ושנים בידם שני בויכין לבונה. וא"ת מי היה זוכה בהן. פי' בתוס' ²⁴¹ שזוכה בהן אותן ²⁴² שאחר האחרון של מוליכין איברים לכבש. א"נ אותן שהיו האחרונים אחר הי"ג שזכו בתמיד²⁴³, וזה נראה נכון יותר.

ובשבת שבתוך החג כיר אחר צלוחית של מים. פי' בקרבן תמיד של שחר, דבתמיד של בין הערבים לא היו עושין ניסוך המים כדאיתא בגמרא²³⁶. וסדר ניסוך המים מפורש בפרק החליל²⁴⁴.

בחול נמי משכחת לה. פי' בחול של חג נמי משכחת שנים עשר כהנים, תשעה כדרכו, ושנים לשני גזירי עצים, ואחד לצלוחית של מים.

שפעם אחת נסך על רגליו. פי' שעשה עצמו כאלו הוא עושה שלא במתכוין, והכירו שעשה במתכוין, שהיה צדוקי שאינו מודה בניסוך המים, ולפיכך רגמוהו כל העם באתרוגיהן. פרש"י ז"ל ולמה לי למיתני באתרוגיהן, אלא ודאי לאשמועינן שאין הניסוך המים אלא בשעת נטילת לולב ואתרוג, דהיינו בשחרית. וא"ת והלא אנשי ירושלים נוטלין

שם. ²³⁵ לרש"י לתמיד לא זכינו. אך כן פי' רש"י לעיל כב, א. וגראה שט"ס הוא בדבר רבנו וצ"ל וכן פי' רש"י בריש פרקין. והכס"מ פי' מתמידין ד"ה כתב: וז"ל הריטב"א פירש"י בריש יומא אחר שסידר המערכה והחלקה נותן לרוחב המערכה שני עצים ארוכים ארכן לרוחב בהמערכה. ועי' מקדש דוד סי' לב סק"ד. ²³⁶ לקמן בעמוד זה. ²³⁷ צ"ל והזוכה. ²³⁸ כב, א. ²³⁹ וכ"כ תוס' ישנים ותוס' הרא"ש לעיל בע"א ד"ה אלא, ותוס' שם ד"ה אלא חולקים וסוברים דמצפרא מפיסין נמי על שני גזירין. ויתכן שדעת התוס' דאף בקטורת של בין הערבים מפיסין בשחרית וכמש"כ תוס' הרא"ש לעיל בע"א בפ' הראשון. ועי' מש"כ רבנו שם ד"ה ולמאי דסליק אדעתיה ובהערות שם. והרמב"ם בפ"ד מתמידין ומוס' ה"ח לא כתב שמפיסין בשחרית על שני גזירין של בין הערבים, ועי' כס"מ שם שהביא את דברי רבנו, והמל"מ ציין את דברי הכס"מ וכתב לעיין בתוס' הנ"ל. ואם נאמר שזה תלוי במחלוקת דלעיל בקטורת,

א"כ לדעת הרמב"ם שסובר דבקטורת של בין הערביים לא הפיסו מצפרא, דתירוצ' הגמ' שם דמצפרא הפיסו הוא רק לס"ד של הגמ' ולא למסקנת הגמ', א"כ אף בשני גזירי עצים כן, וא"כ הרמב"ם לא סובר כהתוס'. ²⁴⁰ לעיל בע"א. ²⁴¹ תוס' ישנים ותוס' הרא"ש ד"ה ושנים (הראשון), ועי' תוס' הרא"ש. ²⁴² צ"ל אותו. ²⁴³ כתב הכס"מ פ"ד מתמידין ה"ט: וכתב הריטב"א פ"ב דיומא העומד אחר י"ג כהנים הי"ד זוכה בבוקר אחד והט"ו זוכה בבוקר שני. ²⁴⁴ צ"ל בפרק לולב וערבה סוכה מח. א. ²⁴⁵ סוכה מא, ב. ²⁴⁶ תוס' ישנים ותוס' הרא"ש ד"ה ורגמוהו. ²⁴⁷ ויקרא א, ז. ^{247*} בלקוטי ר"ב גוסף כאן: [לאן] בתמיד של שחר כתי' אלא. והתיבה הראשונה אינה ברורה לכן הקפנוהו בחצאי רבוע. ²⁴⁸ כז, א. ²⁴⁹ וכ"כ תוס' ישנים ותוס' הרא"ש עיי"ש. ²⁵⁰ עי' בפ' רבנו אליקים. ²⁵¹ ויקרא ו, ה. ²⁵² לעיל כה, א. ²⁵³ כג"מ כ"מ כ"ב וכ"י א"פ בדק"ס.

הוא הזוכה במחתה²⁶³. וכי תימא והאי תנא היכי מני מתתה בפייס שני של תמיד. י"ל²⁶⁴ דסבי ליה דמתתה לא מעתרא, ואיתא בין בחדשים בין בישנים, וכיון דכך ליכא לצרופה לקטרת שהיא בחדשים דוקא, וליכא למעבדה פייס באנפי נפשיה כיון דלא חשיבא כקטרת, והיא*²⁶⁴ פלגא עבודת, וליכא לאוקומה בפייס של תרומת הדשן דלא חשיבא כותיה, הלכך אוקמה בפייס של תמיד דחשיב ואיתיה בין בחדשים בין בישנים.

מתני. איל קרב בי"א הבשר בחמשה. כדן הכבש.

והקריבים והיון והסולת בשנים שנים. ושאלו בתוס' דבשלמא ביין ובסולת גיחא להוסיף בהם כהנים יותר מן הכבש, שהרי היין והסולת של איל מרובין משל כבש, אלא בקרבים למה מוסיפין כהן. ותירצו כי הקרבים כבדים היו ומוליכין אותן בכלי, ושורת הדין היה שאף בכבש יהיו שנים, אלא שכבר אמר הפסוק ששה לטלה²⁶⁵, אבל באיל דליכא מגין כהנים בכתוב, הוסיפו בם כהן מפני כבדם.

פר קרב בכ"ד. כדמפרש ואזיל. ולא ידענא אמאי לא קתני²⁶⁶ האיברים בכאן כדרך ששנאם בטלה, ובתוס' ²⁶⁷ נסתפק בדבר.

כד"א בקרבנות עולות²⁶⁸ צבור אבל קרבנות²⁶⁹ יחיד. דהיינו עולת יחיד.

אם רצו²⁷⁰ להקריב. איבריה בפחות מכן או ביותר מכן מקריבין²⁷¹.

והפשטן ונתוחן של אלו ואלו שוין. פרי' בגמ' לענין הפשט וניתוח שכשרין בזר.

מן הכבש למזבח, ודלא כר' אליעזר דסבר שהמעלה לכבש הוא המעלה למזבח, אלא כר' יהודה דלית ליה דר' אליעזר כדאי' לעיל²⁵⁴. וכתב רבינו ז"ל²⁵⁵ דלא גרסי' ודלא כר"י, דנהי דאשכחן ליה דאין פייס למחתה, שאין כהן להעלות מן הכבש למזבח מי שמעינן ליה, עד כאן. פ"י לדבריו דודאי לא אשכחן ליה הכי בשום מתני' ומתני', ואי בתר שמעתא וסוגיא דתלמודא אזלינן, אדרבא אמר רבא לעיל²⁵⁴ דרבי יהודה לית ליה דר"א בן יעקב. וא"ת ודילמא להכי אמרי' דלא כר' יהודה משום דדי' ²⁵⁶ גברא דמוסיף ההוא תנא הוא במחתה, דקסבר יש פייס למחתה, ודלא כר' יהודה. י"ל דהא ליתא חדא דמה ענין מחתה אצל הזוכין בתמיד שבפייס השני. ועוד דאי מגי גברא דמחתה לימני גמי דקטרת גופיה, והו' להו שמונה עשר, אלא ודאי דלא חשיב אלא המעלה מן הכבש למזבח, כך יש לפרש לפי שטתו ז"ל²⁵⁷. ומיהו אינה מחוורת, חדא דבכולהו נוסחי גרסי' ודלא כר' יהודה. ועוד ²⁵⁸ מה צריך לומר אלא כרבי יהודה, לימא דלא כר' אליעזר בלחוד, דהא כולי עלמא לית להו דר' אליעזר, ומתני' פליגא עליה. ועוד קשה לדבריו דאי מגי המעלה [אברים]²⁵⁹ מן הכבש למזבח דלא כר"א בן יעקב, א"כ ששה גברי הו' להו לאוסופי כדברירנא לעיל²⁶⁰. ובתוספת ²⁶¹ פ"י כגרסת הספרים והיא גר"ח ז"ל²⁶², והתניא שבעה עשר, ופרקי' דההוא תנא מוסיף חד גברא למחתה, ומפייס ליה בפייס השני ואתיא דלא כר' אליעזר בן יעקב, דלדידיה אע"ג דאיכא פייס במחתה כדאיתא לעיל, מ"מ פייס הביעי עביד ליה, ואתיא גמי דלא כר' יהודה, דלדידיה הזוכה בקטורת בפייס שלישי

ולפנינו : אלא כר"י. ²⁵⁴ בע"א. ²⁵⁵ ברש"י לפנינו ליתא, וע' תוס' ד"ה ההוא ותוס' ישנים. ועי' תוס' רי"ד. ²⁵⁶ דדין. ²⁵⁷ כ"כ תוס' ישנים בשם רש"י, עיי"ש ועי' תוס' הרא"ש. ²⁵⁸ כהקשויות דלהלן הקשו תוס' ישנים ותוס' הרא"ש. ²⁵⁹ כן הוגה בד"ה. ²⁶⁰ כו ריש ע"א. ²⁶¹ תוס' ישנים ותוס' הרא"ש. ²⁶² וכן מפרש ר"ח כדברי רבנו להלן. ²⁶³ ותוס' ד"ה ההוא לא פי' כן, אלא מפרשים דהתנא דמונה י"ז מונה את כל ארבעת הפייסות (ולדבריו חמש פייסות הו'), ולפי"ז לא נצטרך לדחוק ולומר דתנא זה מונה את המחתה בפייס שני, ולא יקשה מה שהקשה רבנו לקמן. ולדברי התוס' צ"ל דהתנא דאומר פעמים י"ג פעמים י"ד וכו' הוא אינו מונה את כל הפייסות אלא רק את סדר

התמיד שבפייס השני. *²⁶⁴ צ"ל והוא. ²⁶⁴ וכ"כ תוס' ישנים ותוס' הרא"ש, ורבנו ביאר יותר. ²⁶⁵ כמבואר להלן כו, א. ²⁶⁶ נראה שחסר כאן : סדר. ²⁶⁷ עי' תוס' ד"ה פר. ²⁶⁸ תיבת "עולות" ליתא לפנינו. ²⁶⁹ כג"י כ"מ כ"ב כ"ל ומשניות נאפולי ופיזרו והירושלמי מובאים בדק"ס. ולפנינו : בקרבן יחיד. ²⁷⁰ לפנינו : רצה. ²⁷¹ עי' בפ"י הראב"ד לספרא ויקרא דיבורא דנדבה פרשתא ד פ"ו דמבואר שם דטלה נחלק דוקא לששה חלקים דכן דרך חלוקת הטלה, ולחלקו יותר מששה א"א משום דדרשינן ונתח אותה לגתחיה, ולא נתחיה לגתחים, ולהמבואר שם אפי' קרבן יחיד אינו קרב ביותר מששה. אולם להמבואר בתוס' יו"ט בפרקין מ"ו שייך להקריבו אף ביותר מששה עיי"ש ובראב"ד